

ről bebizonyította, hogy feladatát, mennyiben az a házának dec. 2-án hozott határozatában foglaltatik, az ezen kimutatásokban foglalt tételek és a miniszter úrtól kért felvilágosítások alapján megoldhatta.

Vizsgálatának eredménye jelentésében kimerítően indokoltatik, — valamint az is, mi oka azon eltérésnek, mely a 328. sz. a. kimutatás szerint bevételi és kiadási előirányzat és a bécsi zárszámadások bevételi és kiadási előirányzata között felforgo.

Ghyczy Kálmán t. képvis. ur a bizottságnak az 1867. évi kimutatások körül történt eljárására nézve főleg két észrevételt tesz.

Mintán ugyanis előadja, hogy az alkotmány visszaállítása után 1867-ben Magyarországnak még főzárószéki közege nem lévén, a miniszteriumok között azon megállapodás jött létre, hogy Magyarországra nézve is a bevételek és kiadások a bécsi államfőzárószékek által könyveztesse, illetőleg készítesse el azokról a zárszámadás, természetesen csak azon adatok alapján, melyeket innen a budai, zágrábi és nagyszombeni főzárószékek a magyar miniszterium útján felterjesztettek: azon kérdést veti fel, miként lehetséges mégis, hogy az adatok ily kölcsönös közlése mellett a zárszámadások és a 328. sz. a. kimutatás közötti különbség, és pedig nevezetesen különbség létezik?

Azt hiszem, t. ház, hogy a t. képvis. ur beszéde következő részében erre önmaga megfelelt, és megfellehetett különösen azon adatok nyomán, melyeket a 7. és bizottság jelentésében bőven előterjesztett. E különbséget onnan veszi eredetét, mert a bécsi zárszámadás tételei oly bevételeket rónak Magyarországra javára, melyeket a magy. pénzügyminiszter el nem ismert, és Magyarországra oly kiadásokat, melyeknek jogosultságát a magy. pénzügyminiszter eddig el nem ismerte, s e részben a tárgyalások még mindig függőben vannak. Hogy helyesek e azon indokok vagy nem, melyek a pénzügyminisztert e különbséget el nem fogadására indították, ezt, — mint a t. ház át fogja látni, — a bizottság éppen azért, nehogy véleményével bármely részre is praedjudicáljon, nem taglalhatta; de megállapíthatónak vélte, hogy a czél, mely a pénzügyminisztert e tárgyalásoknál vezette, t. i. a magyar kincstár előnyeit megvédeni — tiszteletre méltó (Helyeslés); míg másrésről a pénzügyi miniszteriumnál vezetett folyó számlák tisztán kiderítik, hogy mindaz, mi Magyarországnak közigazgatási költségeire előirányzott összesen felül jövedelem volt, a közös ügyek költségeinek törlesztésére tényleg átszolgáltattott 47.700.000 frt; csak a nagyobb számokat mondok.

T. ház! A t. képviselő ur azt is zokon veszi a bizottságnak, hogy miután megállapította azt, hogy az általa kimutatott 3.602.000 frt 1867. végén nem mondható egészben megakartásnak, mert ellene 1.883.000 frtnyi követelés tételik — a mint előbb szóltam, a bécsi zárszámadás tételei szerint, — miként tehetette a bizottság, hogy, midőn az összes eredményről szól, ezen összegeket az eredményhez hozzászámította? Azt hiszem, t. ház, hogy a bizottság másként nem is tehetett. (Halljuk!) Nem tehetett pedig azért, mert miután constátálta magát a tényt, nem tehetette azt, hogy miután a pénztár valódi elrendezése még meghatározva nincs, miután még ki nem derített az, hogy mennyiben és mily összegekig lesznek azok fizetendők, a folyó számlából kitörülje. Mindenki, ki a bizottság

jelentését figyelemmel olvasta, bizonyára tudni fogja, hogy a mily tisztán és őszintén kimondotta a bizottság erre vonatkozó nézetét, ugy mindazon föntartások, melyeket a bizottság soha vissza nem vont, értendők a végeredmények számításánál is.

A második észrevétele a t. képviselő urnak az 1867-iki kimutatásra nézve az, hogy a bizottság nem volt kellő figyelemmel a földterhermentesítési alapok és országos alapokra. A bizottságot nem lehet vádolni azzal, hogy ne lett volna figyelemmel azon alapok kiadásai és bevételeire. A bizottság azt hitte t. ház, hogy igen is természetes eljárás követ akkor, midőn a különböző nemű és természetű tételeket nem vegyíti össze, hanem mindenről külön a maga rendeltetése helyén szól. (Helyeslés jobb felől.) Nem vehette pedig össze ezen alapokat azon előirányzattal, mely a monarchia mindkét államára elfogadott; hanem külön kellett a leszámítást eszközölni, a mint meg is tette. Maga a t. képvis. ur is elismeri, hogy az országos alapokra a bizottság nem hogy észrevételt nem tett volna, sőt kiderítette, hogy az alapok kiadásai meghaladják a bevételeket 511.000 frttal és a bizottság a szerzett felvilágosítások alapján megállapította, hogy ezekből a mint a t. képvis. ur maga is mondotta, de a bizottság is kijelentette, a tulkiadásoknak egy része fűdözött.

És ha most már figyelembe veszem azon számítás, melyet a t. képviselő ur eredményül állított fel, az tünik fel előttem, hogy 6.130.000.000 forintot mint összes bevételt, és 127.000.000 forintot mint összes kiadást hoz fel; és kiadás eredménye az, hogy a bevételekből történt levonások után maradt 2.298.150 frt.

Én elfogadom ezen számítás, hanem ha ezen számítás elfogadom, akkor azon kérdést is bátor vagyok a t. képvis. urhoz intézni, hogy miért akarja ezen számításból levonni azon 1.383.665 frtot, melyet mint különbözetest fennebb kimutattunk, miután tudva van, hogy ezen különbözetest nem ezen előirányzatokra, mind a kiadásban, mind a bevételben, van fektetve, melyek itt a számítás alapjául felvéttettek, hanem azon bevételi és kiadási előirányzatra, mely bécsi zárszámadás tételei szerint fennmaradt. — És továbbá azt kérdem a t. képvis. urtól, miért akarja levonni ezen összegből azon 314.239 frtot, mely a bizottság jelentésének 31. ik lapján tett megjegyzés szerint a dohány-jövedelmekre vonatkozólag a két miniszterium között szintén még kérdés alatt van, — ismételve kérdem: miért akarja levonni ez összeget, miután ez még korántsem bevezetett tény, és miután az e kérdés megoldására vonatkozó tárgyalásoknál a miniszter 600.000 frtot elegendőnek vél, miért kívánja, hogy 914.000 frtot fizessünk? (Tetszés jobb felől.)

A zárszámadások 3. ik fűzetének 16. ik oldala tisztán fel fogja a t. képvis. urat világosítani e tekintetben, hogy a mellőlt azon kívánságom, hogy mindaddig, a míg e részben is leszámolás eszközöltetik, sem le, sem felfelé, sem ezen, sem a másik oldalról valamely véleménynyel a kérdésnek ne praedjudicáljunk. (Helyeslés jobb felől.)

És ha ezeket levonja, azt kérdem a t. képviselő urtól, miért nem adja azon 2 millió 298.156 frthoz azon 39.000 frtot, melyet mint számadási hibát a bizottság is a kincstár előnyére irt? és ha mindezeket elfogadta, az eredmény bizonyára nem miránk, kik megállapítottuk a 3.602.000 frtot, hanem a t. képviselő ur számításaira fog hátrányt keltetni.

e szókön: „tudomány“ és „tudós“ nagyon különböző dolgokat és embereket értettek.

Még nincs húsz éve, hogy tüzetesen Erdélyben csak a „hazai történelem“ volt igazi tudomány, elismervé. Mathesis, astronomia, physica, chemia, zoologia, botanica sat. sat. az nem volt tudomány. Ma megváltozott a divat és a kor iránya oda módosította a nézetet, hogy tudomány csak is az ugynevezett természettudomány. Ámde, ha magoktól a természettudomány avatottjaitól kérdezzük, hogy hát melyik az az igazi természettudomány, az egyik csak a természeti tünemények és tárgyak egyes eszeleleteiből elvont tények és ezekre épített elméleteket, tehát az ugynevezett empiricus tudományokat fogja e czimre méltóknak itélni, más az emberi ész alkotta mathesiset fogja minden természettudomány alapjának vallani, némelyik mindben csak vegytant, némelyik csupa élettant fog kiindulni alapul elfogadni, tökélyesen aboz képest, a mint ő hajlama és előszeretete szerint egyikkel, vagy másikkal foglalkozik. Egyben azonban bizonyos vagyok, abban tudniillik, hogy ha természet tudós tisztelt barátimtól azt kérdezném, hogy a midőn itt e helyen a tisztelt hölgyeket és urakat a gondolat és képzeltetés légútján az emlékezés mozgásával el akarom vezetni Néró Rómájába, hogy ott egy rabszolgából dűsgazdag birtokossá vált kéjenc vendégségén, mint láthatatlan nézők lesküdünk és nézzük, hogy az ott egybegyűlt dűszölő vendégsereg mit eszik, mit iszik és evés, ivás közben mivel mulatja magát, ha — mondok — azt kérdeném tőlük, hogy ez vajjon természettudomány-e? egyhangulag határozott „nem“ mel felelnek, még pedig abból a csodálatos okból, mivel itt nincs szó állat, növény, vagy ásvány természetéről, hanem olyan valaminek a természetéről, a mit e tisztelt jó urak, sem bonczkéséssel taglálni, sem nagyítóüveg alatt szemlélni, sem tégeyben

T. ház! Azon őszinteségnél fogva, melyet a bizottság jelentésében mindenütt tanúsított, nem vonakodott kijelenteni, hogy ezen sokszor említett 3.602.000 frt az 1867. végén, mint tiszta megtakarítás tekinthető nem volt először azért, mert — mint említettük, — ezen összeg ellen követelés támasztatott 1.385.000 frtig. Másodszor azért, mert mint az 1868-iki zárszámadások tanúsítják, a pótkészletre 1868-ban 1867. évre 1.141.000 frt fizetett. De ha mindezen összegeket a fentebb kitért megtakarításból levonjuk, a fennmaradt felesleg kétségtelenül bizonyítja, hogy a kormány 1867-ben minden állami szükség fedezése után sem terjeszkedett messzebbre, illetőleg azon határokig sem, melyeket az 1867. mártius 2-án kelt határozat elője szab, t. i. a jövedelmek mértékéig való határig.

És ha mi tekintetbe vesszük azon tulkiadásokat is, melyeket tett, még akkor sem terjedett ki, hogy ha azon 511.000 frtot, melyet a t. képvis. ur ezen előirányzattól von le az országos alapok javára, a tulkiadásokhoz hozzászámítjuk; mert ha ezt hozzászámítjuk itt, akkor, mintán itt leróttuk mint kiadást, akkor mint követelést hozzá kell számítanunk azon alapoknak 1867. év elején levő maradványaihoz, és ekkor a maradványok minden esetre 511.000 frttal többre fognak menni, mi az eredményre vonatkozólag mindegy.

T. ház! Az 1868-iki zárszámadások rendszerét a bizottság helyesnek találta különösen azon vezérelvet, mely a zárszámadások rendszerének megállapításánál szem előtt tartott, a melyeket a t. képviselő ur leginkább megrovandónak tartott, azt t. i., hogy a bevétel és kiadás nem vegyített össze a költséggel és jövedelemmel, és e kettő közti azon lényeges különbség, hogy minden bevétel csak addig jövedelem, míg az az államvagyon szaporítja és minden kiadás csak addig költség, míg az államvagyon csökkenti, figyelmen kívül nem hagyott. A t. képvis. ur azt mondja, hogy a bizottság e tekintetben nézetét nem indokolta. Hivatkozom a jelentésnek először 13. lapjára, hol a bizottság kimerítően adja elő mindazon okokat, melyeknél fogva a zárszámadásban felállított rendszert helyesnek találta, mindig említvén az elvet, melynél fogva a rendszer megállapított, mert nem tagadja másfelől, hogy alkalmazásban az 1868. zárszámadások éppen azért, mert a viszonyok kénszerzettségénél fogva, mintegy 2 évi számadásokat kellett, hogy foglaljanak magokban; ezen tömeges kimutatások következtében lettek sokkal nehezebben átvizsgálhatók mint lettek volna különben. Hivatkozom a biz. jelentésének egy másik részére, a hol t. i. a végzárszámadásokat megteszi, és azt mondja: „A felállított zárszámadási rendszert, mint azt jelentésének mindjárt elején megjegyezte — a bizottság helyesnek találja; mert valamint az egyesek, ugy az államháztartásnál is az egy évi összes bevételek és kiadások nem csupán az évi költségek és jövedelmekből alakulván, magokban foglalják mindazon összegeket, melyek a szorosan vett évi jövedelmek és költségek közül a pénzforgalomnak külön részét képezik.“

És tovább folytatja:

„Mert a zárszámadás rendszerének megállapításánál azon elvek szigorú keresztülvitelét látta elérni ohajottának, hogy a szorosan vett jövedelmek és költségek az évi bevételek és kiadásoktól elkülönítve soroltassanak elő, azon okból, hogy e rovatok egymással lett szembeállításával első pillantásra kimutatható legyen, vajjon a valódi jövedel-

megolvasztani, sem reagentiakkal érintkezése hozni és így érzékeikkel vizsgálói, elemezni nem bírnak, t. i. az emberi lélek és kedély természetéről.

Megvallom, tisztelt hölgyeim és uraim, hogy e pillanatban erős kísértésnek vagyok kitéve. Mily csábító inger üsztönöz most arra, hogy engedjek tárgyamnak és mintegy bevezetül rajzoljam önök előtt azokat a lélektani okokat és okozatokat, a melyek közreműködésével változott a csupa egyenjogú polgárok társulatából alakult őrómai állam, a mely legelőbb, mint tiszta demokratiai alapokon szervezett monarchia áll előnkbe, előbb merev aristocratia, majd kiállhatatlan oligarchia járma alatt nyögő világbírdalomná és fejtem ki az emberi természet mélyében gyökerező azon mállasztó erőnek hatását, a mely az állam újászülletésére célzott demokratiai törekvések felül kerekedével és győzelmével készíti el azt a rothasztó forrongást, a melynek következtében előbb a nép erkölcsileg, aztán maga az állam anyagilag jutottak tönkre. Nagyok sok tanúságot merithetnének belőle saját politikai és társadalmi viszonyaink fejlődésére nézve, névszerint sok intőjelt találnánk arra, hogy nagyon sokat a mit tesszünk, ne tegyünk, aztán meg sok mindent, a mit most elmulasztunk, igyekezzünk szorgalmasan megeselekedni. De ezt tennem nem engedi a számomra kimért idő rövid volta, és így más módon kell, hogy tárgyam természettudományi oldalát fordítsam kifelé; — természettudományi oldalnak ugyanis vevén azt, hogy az akkor divatos tápszerék és azok készítése módja ismertetése, kétségen kívül az anyagi természettudomány körébe vág; a lakmározás ideje és módja szemlézése meg egy kis társadalmi tanulmányának illik be.

Kövesztik hát vezetönket, a kit kiállott kellemetlenségeken való tüpenkedésből egy ismerős felszólítása ragad ki; a ki figyelmezteti, hogy itt az ideje Trimalchio úrhoz vacsorára menni; meg-

mek és költségek között megvan-e vagy nincsen azon arány, mely az állam pénzügyi gyarapodása illetőleg fogyatkozásának biztos zálogul szolgál.“ Mindamellett, t. ház, a példa, melyet a t. képvis. ur a bécsi zárszámadásokra nézve idézett, a 7-es bizottság ellen az elvet illetőleg, a zárszámadások ellenében pedig a kivitelt illetőleg nem bír bizonyító erővel, és én részemről nem tartózkodom ki nyilatkoztatni, hogy mindazon, a bizottság által is elismert hiány mellett, mely a 38. iki államzárszámadásokra nézve fennforog, e zárszámadások rendszere, a bécsi zárszámadások rendszerét, — a mennyiben a bécsi zárszámadásban sem hátrálék, sem előleg, sem a letár, sem a mérlegek foglalva nincsenek, — messze meghaladja. De másrésről is figyelmeztetem, ő maga jól tudja, hogy Bécsben a zárszámadások két év után kerülnek csak a ház elé, és az utalványozás a megelőzőt év rovására a következő év feléig, a fizetés pedig az egész év végeig tart, míg Magyarországon a számadások az év után beadandók, másrésről az utalványozás csakis martius, a fizetés pedig april végeig tart.

Áttérek, t. ház, azon legnagyobb fontosságu ellenvetésre, melyet a t. képvis. ur a 68. ki zárszámadások megvizsgálását illetőleg a hetes bizottságnak tett, hogy t. i. a költségvetési törvényre az 1868. XXVIII. törvényre jelentésében is alig hivatkozik, alapul azt számításában semmi esetre nem vette, és a helyett, hogy a költségvetési törvény alapján hozta volna tisztába az állam valósgos bevételeit és kiadásait, elfogadja a főkönyvelési osztály által a törvénytől eltérőleg, önhatalmulag a bevétel és jövedelem, a költség és kiadás címek alatt egybeállított számcsoportokat a nélkül, hogy csak azt is, hogy vajjon ezen megkülönböztetés mily elvek szerint történt, tüzetesen megvizsgálta volna. T. ház! Hogy a 7 tagu bizottság mit tartott szem előtt kiküldetésére nézve, azt önmaga jelentésében eléggé tüzetesen előadta; a 15 lapon ez mondatik: „A bizottság az 1868. zárszámadást illetőleg, egyedül tekintettel az 1868. évi 28. t. czikkre adandó véleményes jelentésére utasítottván, egész kötelességét vélte teljesíteni, midőn vizsgálatát csakis azon irányra fordította, vajjon megfellelt-e a pénzügyi miniszter s általában a miniszterium az 1868. évi 28. t. cz. által adott felhatalmazásnak?“ és ezután részletezi a bizottság mindazon kérdéseket, melyek magából a törvényből folynak. Azt hiszem, t. ház, ha a t. képvis. ur összehasonlítja különösen a mi 3. sz. a. kimutatásunkat, és ott a költséget és kiadásokat meglelteti, és egybe hasonlítja az együttes kiadásokkal, nem fogja mondanai legkevésbé sem, hogy a bizottság nem éppen az 1868. XXVIII. t. cz. rendeletét tartotta a kiadásokra nézve mérvadónak, és miért gondolja a t. képvis. ur, hogy a bizottság nem tartotta magát a 28. t. czikkhez? azért, mert elfogadott egy előirányzatot a bevételekre nézve, mely a ház előtt meg nem fordult, melyet a pénzügyi bizottság részletesen nem tárgyalt, és mely törvényes erővel nem bír.

(Vége következik.)

Magyar országgyűlés.

A képviselőház ülése april 5-én.

Elnök: Somssich Pál.

Jegyzők: Mihályi P., Széll Kálmán, Jám-bor Pál.

jegyezvén, hogy vacsorát mondok, mivel esteli lakomáról volt szó, pedig mint a hasonlag esti 5 vagy 6 órakor kezdődő franczia diner ez is voltaképen ebéd volt.

A Trimalchio úr ismertetésére meg kell mondanom, hogy ez az úr nem született Rómában, hanem ifjú korában mint rabszolga került hibatőleg Syriából a világvárosba, ott megnyervén gazdájának kegyét, felszabadult, és minthogy a felszabadult rabszolgát semmiféle társadalmi és rangbeli előítélet sem korlátozhatta keresetmódja megválasztásában, aránylag rövid idő alatt roppant vagyonra tett szert és a Trimalchio nevet, a mely körülbelül „háromszor királyt“ jelent, akkor vette fel, a mikor mint első rangu pénzaristocrata urat kezdett játszani.

A rómaiak étkezése előtt mindig megfürödtek. Talán lesz módom más alkalommal arról értekezni ha t. i. nem lesz unalmas, mi módon fürödtek, most csak annyit mondok, hogy gazda és vendégek megfürödtek és aztán lassanként az étterembe — tricliniumba — mentek, hol étkezésre ledőltek.

Vezetünk mindenekelőtt figyelmeztet a gazdának arra a neveletlen fogására, hogy legutóljára jó be az étterembe és magának illem és szokás ellenére az első helyet tartatja fenn. Figyelmeztet arra is, hogy az egész cselédség szolgálat közben folytonos énekszól mellett teljesíti teendőit. — No de a vendégek leheveredtek, s hozzák az előtétet — a franczia tán entré-nek mondaná.

A rómaiaknál szokás volt egyszerűre nem egytál, hanem egy u. n. fogás ételt felhozni. Az ehhez tartozó tál ételek egy arra való saraglya forma alkotványra voltak bizonyos mesterséggel felrakva, a szakács, vagy konyhamester e felrakással mutatta meg, mennyi izléssel tud tálatni, a gazdának is volt módja tálat és különböző diszállványok bemutatásával fitogtatni kincseit.

TÁRCZA.

Egy gazdag római vendégség.

Művelés-történelmi vázlat Néró korából. *)

I.

Hölgyeim és uraim!

A tudományban is ugy, mint mindenben uralkodik egy hatalmas erő, a melynek, bár mennyire igyekszünk is magunkat tőle függetlenekké tenni, mégis kénytelenek vagyunk minden lépten-nyomon, nemcsak engedni, hanem hódolni és adózni is. Ez erő, e hatalom, a divat. A divat nemcsak annyiban foly be tudományos működésünkre és törekvéseinkre, a mennyiben példának bizonyos időben, bizonyos körökben és bizonyos körülmények közt lehet és volt is divat azt szinlelni és nyeglézni, hogy a tudományt és a vele foglalkozó embereket szánalomra méltó bolondoknak tartásák, holott időváltoztatva a divat is oda változik, hogy már most minden embernek, jól, rosszul, tudománynyal, vagy legalább tudományhoz hasonlító valamivel kell foglalkoznia — mondok — nemcsak e tekintetben foly be a divat tudományos törekvéseinkre; hanem beléavatja magát magába a tudományba is, éppen ugy, mint öltöztetünk formájába, — ezt ugy értem, hogy valamint például egy bizonyos időben hölgyeink csak azt tartották és mondták kalapnak, a mi valóságos férfi kalap volt, máskor meg éppen csak is annak engedték meg a „kalap“ név viselését. a mi a lehető legkevésbé hasonlított kalaphoz; ugy voltak különböző idők, a melyekben például nálunk

*) Finály Henrich jeles tudósunk márcz. 3-án olvasta fel az érdekes dolgozatot. Szerk.

A kormány részéről jelen vannak: báró Bedekovich K., Horváth Boldizsár, Lónyay Menyhért, gróf Mikó Imre miniszterek.

A jegyzőkönyv észrevétel nélkül hitelesítették. Waechter Frigyes: Beadja a brassói román keleti kereskedelmi testületnek az iránti kérést, hogy az erdélyi vasútnak Románia vasúti hálózatával összeköttetési pontjának nem az ojtói Moldova felé vezető, hanem akár a bodzai, akár a tömösi Oláhország felé vezető szoros fogadások el.

A kérvényi bizottsághoz utasítatik több más kérvénnyel.

Irányi Dánielnek a közlekedési miniszterhez intézett interpellációja után szót emel.

Horváth Boldizsár igazságügyminiszter: T. képviselő ház! Egy pár interpellációra öhajtanék felelni.

Multkor Wahrmann Mór képviselő úr azon interpellációt intézte hozzám, hogy vajon mennyire haladtak az igazságügyminiszterium kebelében az előmunkálatok a büntető törvénykönyvre, a kereskedelmi törvénykönyvre és a csődtörvényre nézve, és vajon mikorra helyezhetem kilátásba azt, hogy ezen törvényeket alkotmányos tárgyalás végett a ház asztalára letegyem.

A mi a büntető törvénykönyvet illeti, van szerencsém kijelenteni, hogy erre nézve annyira haladtunk, hogy azt, ha csak rendkívüli akadályok közbe nem jönnek, már a jövő télen alkotmányos tárgyalás alá bocsáthatom. Mielőtt azonban azt a ház asztalára letennék, szükségesnek tartottuk, hogy azt jogi és kereskedelmi szakférfiak bírálata alá bocsássuk; csak e bírálattal befejezése és az illető szakférfiak véleményének és észrevételeinek alapos megfontolása után leszünk azon helyzetben, hogy azon törvényjavaslatot véglegesen megállapíthassuk, és az országgyűlés elé terjesztessük.

A mi végre a csődtörvényt illeti, ennek gyökeres átalakítása részint a polgári törvénykönyv, részint pedig a kereskedelmi törvénykönyv megállapításától függően, jelenben még nem tartozik a megoldható feladatok közé; addig is azonban az ellen, mi a bajnak legnagyobb forrását képezi, t. i. a hamis bukások ellenében elég védvet fogunk találni először a büntető törvénykönyvben, melyre nézve most volt szerencsém nyilatkozni; másodszor az első bíróságok szervezetének életbeléptetésében, mire nézve a törvényjavaslat már a ház asztalán fekszik, és végre harmadszor a közjegyzői intézmény behozatalában, mire nézve a törvényjavaslat készen van, úgy, hogy azt jövő ősszel okvetlenül a ház asztalára le fogom tenni.

Wahrmann Mór kijelenti, hogy némileg meg van nyugtatva a miniszter válasza által; de reményli, hogy ha a miniszter a csődtörvényre nézve a fenne említett intézményeket nem tartandja kielégítőnek a visszaélések megszüntetése végett, novellára törvény beterjesztése által segíteni fog a bajon.

A ház tudomásul veszi a miniszter választát.

Horváth Boldizsár igazságügyminiszter: Tiszta László képviselő úr egy a sajtóviszonyokra vonatkozó interpellációjában két kérdést intézett már ismételve hozzám. (Zaj. Halljunk!)

Az első kérdés az: vajon szándékozom-e oly törvényjavaslatot beterjeszteni a házhoz, mely a hírlapi kantiót Szent István koronája területén eltörli? és másodszor szándékozom-e addig is, míg a törvényhozás e téren intézkedne, a király-

Tehát hozzák az előttek:

Az ételhordó állványon áll egy korinthis bronzból remekül készített számár általvetővel a hátán, a melynek egyik felében világos, másik felében sötét olajbogyók vannak; a számár felett két ezüst tál van, a melynek szélére be van vésvé Trimalchio neve és az ezüst sülly; e tálakon, a melyek vaslábakon nyugodnak, mazzel és borssal fűszerezett mogorópyölük — a rómaiak egyik legkedveltebb delicatesséje — kínálkoznak; azonkívül van forró kolbászka egy ezüst kosárban és a kosár alatt syriai szilva és gránát almamag.

A míg a vendégek hozzá látnak az izletes falatokhoz, zeneszó mellett behozzák a házi urat és egy rakás párna közé leteszik. Biborszínű kőpeny takarja nyakig és maga eleibe egy széles csikkal ékes, kétfelől rojtos asztalkeskenőt kötött. Bal kis ujján egy aranyozott nagy gyűrűje van, a következők ujj végtagján pedig egy kisebb, de tiszta arany gyűrűje, a mely vas csillagokkal van ékítve; és hogy még jobban figetathassa gazdagságát, jobb vállát kitarkatja és mutatja, hogy karján egy arany karperecz van és egy másik elefántcsontból, a melynek arany a csattja. Aztán ezüst fogvájával kezdve fogait piszkálni, így szólott: „Barátim, még nem volt kedvem az ebédlőbe jöni, de hogy távollétemmel titeket ne tartóztassalak, lemondtam a magam mulatságáról; remélem azonban, megengeditek, hogy a partiembert bevégezzen:” csakugyan hozott is utána egy apród egy terpentinfá játéktáblát, a melyen fehér és fekete barozák helyett arany és ezüst pénzekkel folyt a játék.

Szeretném, hölgyeim és uraim! egész terjedelemben elbeszélni az asztal felett folyt beszélgetéseket, de kénytelen vagyok csupán arra szorítkozni, a mi a felhordott ételek jellemzésére vonatkozik.

Következett a második fogás. Hoztak be egy

hágóntúli részekben, az országgyűlés mindkét házából nyert felbatalmazásom erejénél fogva olyképp intézkedni, hogy ott a praeventiv censura megszűntetessék és a magyarországi sajtótörvények hatálya oda is kiterjesztessék. Mi az első kérdést illeti, a kormány nagyon hiányosnak tartja az 1848. XVIII. törvényezikket, mely a sajtótörvényt foglalja magában, oly annyira hiányosnak tartja azt, hogy sokkal könnyebb dolog volna a sajtóviszonyokat egy organikus, rendszeres új törvény által szabályozni, mintsem a létező hiányokat novelláris uton kijavítani. Azonban a kormány sem az egyik, sem a másik orvoslathoz nem folyamodott. De akár mely módot fogadta volna el a kormány, a kettő közül, annyi bizonyos, hogy eljárását nem a hirlap-cantio kérdésénél kellett volna megkezdnie, mint inkább az 1848. XVIII. törvényezik anyagi részénél, mely a legtöbb baj forrását képezi, és a mely, míg egyrészt a sajtó útján elkövethető vétéseknek csak egy részét sorolja fel, másrészt a legkínzóbb sajtóvétségek büntetésénél a helyes fokozatot nem tartja meg, és így például a felség személye elleni tiszteletlenséget a felség sértéssel, az egyszerű igaztatást a nagyobb beszámítás lázítással egy kalap alá szorítja.

A kormány tehát azt hiszi, hogy ha a sajtóviszonyok rendezéséhez fogna, a fősúlyt a különböző sajtóvétségek fogalmának helyes és szabatos megállapítására kellene fektetnie. Ez azonban a kormány felfogása szerint a büntető törvényhozás hatásköréhez tartozik, és épen azért, mert a büntető törvényjavaslat teljes valószínűség szerint már a jövő télen a ház asztalára lesz lotvé, és mivel épen ezen oknál fogva a kormány felelősséget tartotta új organikus sajtótörvényről fellépni: tehát a legkövetkeztelenebb és legkevésbé indokolható eljárást követné a kormány akkor, ha most az utolsó órában egy novellát akarna e tárgyban letenni a ház asztalára, s ezen novellában is nem a legfőbb baj orvoslásáról gondoskodnék, hanem egy alrendű kérdés, a hírlap cantio kérdésének megoldására szorítkoznék.

Ily egyoldalú eljárásra annál kevésbé szánhatja magát, t. ház, a kormány, ha azon nagy horderejű s nagy fontosságú kérdések halmazására tekint, a melyek a törvényhozás halasztatlan intézkedését oly sürgősen követelik, és a melyek mind a törvényhozásnak, mind pedig a kormánynak összes munkaeréjét és idejét igénybe veszik. Ezen nagy horderejű feladatokkal szemközt a hírlap cantio kérdésének fontossága elenyészik, és a kormány azt hiszi, hogy az ország jól felfogott érdekében akkor jár el, midőn a törvényhozás tevékenységét mindenekelőtt az ország elsőrendű követelményeinek kielégítésére hívja fel, hova a hírlap cantio kérdése semmi esetre nem tartozik, és ezen kérdést akkorra halasztja el, midőn a büntető törvénykönyv megállapításával egyúttal a sajtóviszonyok is végleges rendezést fognak nyerni.

A mi a t. képviselő úr második kérdését illeti, melyhen a magyarországi sajtótörvények kiterjesztését a királyhágóntúli részekre is kívánja, van szerencsém a t. képviselő urat megnyugtani, hogy a rendeletek e tárgyban már készen vannak és azokat a legrövidebb idő alatt ki fogom bocsátani, mi által a királyhágóntúli részekben a praeventiv censura szintén el lesz törölve és az esküdtészeki eljárás a sajtótörvényekre nézve Erdélyre is ki lesz terjesztve. (Helyeslés.)

saraglyát egy kosárral, a melyen egy fából faragott kottó állt kiterjesztett szárnyakkal, mintha kottolna. Két szolgál azonnal zeneszó mellett kezdé a kottó alatt a polyvát kutatni és rendkívül nagy pávatöjásokat onnan kiszedve a vendégek közt kiosztogatni. A gazda élesen felszólítja vendégeit, vizsgálják meg: vajon nem kottolós-e már a tojások? Evvel természetesen arra figyelmeztet, hogy itt valami meglepetés van számukra készítve. Csakugyan a tojások fejére tésztából volt és körülvevett egy-egy borsos rántottába burkolt kövér figész billegény.

Újra megszólalt a zene és a cselédség ének-szó közben a legnagyobb gyorsasággal elszedte az előttek maradványait. A sietség közben egy szolgál eljött egy ezüst tálat, s utána hajolt, hogy felvegye. Ezt észrevéven Trimalchio úr, megszédítva és felpofozta a legényt és megparancsolta, hogy dobja el ismét a tálat. Jött aztán a háziszolga és kezdte a leballott ezüstneműt a többi szeméttel együtt összeszoperni.

Ezalatt belép két ifju szerezcsen, kis tömlőkkel, mint a milyenekkel a kűzdetert szokták öntözni az amphitheatrumban, és e tömlőkkel bort töltötték a vendégeknek, és mintán az addig kifejtett ügyességért ezek dícsérték, azt az indítványt tette, hogy a könnyebb és kényelmesebb szolgálat kedvéért kinek-kinek ki kell jelölni a maga asztalát, hogy ne futkosanak annyi felé.

Erre behoztak gondosan begipszezett két tüveg edényt, a melyek nyakán etikek fűgtek következő felirattal: Száz éves falerni Opimus konsulsága évéből. A gazdag, hogy bókot mondjon vendégeinek, azt a megjegyzést teszi: „Ez aztán valódi Opimus-féle, tegnap nem adtam ilyen jót, pedig sokkal tisztességebb vendégeim voltak.”

(Folytatása következik.)

Tisza László megnyugszik a miniszter válaszában.

A ház tudomásul veszi a miniszter választát. Horváth Boldizsár: A t. képviselő úr még egy interpellációt intézett hozzám. Ezen második interpellációjában felbuzza a képviselő úr azon körülményt, hogy Erdélyben vannak városok és községek, melyekben semmiféle urbéri viszonyok nem léteznek, és a melyekben a tagosítást az illető urbéri törvényszékek megtagadták. Azon kérdést intézi tehát hozzám a t. képviselő úr: van e tudomásom a törvényszékek ezen eljárásáról? és másodszor, ha vajjon szándékozom-e ezen bajon segíteni?

A mi az első kérdést illeti, arra igenlőleg kell felelnem és kijelentem, hogy az urbéri törvényszékek másképp nem is járhattak el, mert az urbéri törvények és szabályok, a melyek Erdélyben érvényben bírnak, csak urbéri tagosításról és birtokrendezésről rendelkeznek, ellenben az arányosítási és tagosítási törvény a nem urbéri birtokokra nézve eddig Erdélyben nem létezett. Érezvén e bajt, siettem Erdélyre nézve egy törvényjavaslatot egybeállítani, a mely épen az ily helyeken eszközözendő arányosítási és tagosítási műveletekre vonatkozik, és úgy hiszem a t. képviselő úrnak tudomása van e törvényjavaslatról, mert mielőtt ezt a ház asztalára letenném, szükségesnek tartottam azt az erdélyi képviselők előleges bírálata alá bocsátani.

Mihelyt ezen bírálat be lesz fejezve, és úgy hiszem, hogy ez a legközelebbi időben — tán május havában — meg fog történni, azonnal le fogom a törvényjavaslatot a ház asztalára tenni. (Helyeslés.)

Tisza László: Köszönettel veszi a miniszter urnak e tárgyban tett eddigi intézkedését. A ház a miniszter választát tudomásul veszi.

A ház napirendre tér.

Bujanovich Sándor központi bizottsági előadó olvassa e bizottság jelentését az államköltségek iránti törvényről.

A ház általánosságban vita nélkül elfogadja a törvényt.

Az első rész XVII. fejezeténél szót emel

Lónyay Menyhért pénzügyminiszter: Bátor vagyok tehát a t. házat felkérni, hogy mindjárt a fentebbi, a magyarországi s erdélyi történelmi emlékek felkeresésére stb. vonatkozó tétel után a következő új tételt méltóztatassék megszavazni: történelmi emlékek kiadására 15,000 frt.

Elnök: Tehát a 14. lapon az 5-dik czim alatt: Magyarország és Erdély történelmi s műemlékei felkeresésére, feladására, felvételére, lajstromozására, osztályozására és felügyeletére: 16,500 forint; ezután jönne következő új tétel: „történelmi emlékek kiadására 15,000 frt.” (Helyeslés.)

Az erdélyi kir. biztosság, a földterhermentesítési alapigazgatóság és igazoló biztosság három rovata Zeyk Károly indítványára egybefoglaltatik. A többi részlet változatlanul elfogadtatik.

Elnök: A költségvetés kiigazított szövege a holnap ülésben háromszor fel fog olvastatni, s véglegesen megszavaztatni.

Lónyay Menyhért pénzügyminiszter: T. ház! Ö Felsége által szentesített következő törvények van szerencsém kihirdetés végett benyújtani: Ö cs. k. Felsége legmagasabb udvartartási költségéről. Az 1849-től 1861-ig tettleg fennálló központi kormány közlegeinek nyugdíjairól. A postajövedék 1869. évi kiadásainak fedezésére póthitel nyittatik. A magyar tengerparti kikötőkből külföldre szállított tölgyfa után eddig fizetett illeték megszüntetéséről. És végre a pénzügyi törvényszékek ideiglenes fentartásáról szóló törvény megváltoztatásáról.

Ezen öt rendbeli szentesített törvényt méltóztatassék kihirdetni.

Bujanovich Sándor jegyző: (Olvassa a szentesített törvényeket.)

Elnök: Ezen szentesített törvényeket a képviselőház bódoló tisztelettel fogadta, kihirdette és hasonló kihirdetés végett a főrendekhez fognak holnap átküldetni.

Ülés vége 12 óra 5 perczkor.

UJDONSÁGOK.

(—) A király asszony Budáról távozása előtt még egy sétát tévén a várkertben, onnan egy szegény asszonyt pillantott meg, ki 3 gyermekével az utcza szögletén állva csak igen félénken szólta meg néha-néha a járókelőket alamizsánért. Ö Felsége azonnal tudakozódott a szerény és félénk koldusnő után, s tetemes pénzösszeget küldött neki azon meghagyással, hogy gyermekeit ruházza jobban s küldje iskolába, egyúttal megígérte további pártfogását is.

(—) Kolozsvárnak is van honvéd kaszárnyája. E végre k. középütczában a Kilin féle telket vásárolták meg.

(—) Harai Viktor „Tütlelem rózsát terem” című eredeti vígjátéka mult pénteken került először színre. Jóllehet ritka tűnemény nálunk egy-egy eredeti darab és sokat elnézünk a szerzőktől, de ezért mégis nyújthatjuk át ez uttal neki az elismerés „rózsáját”. Érdekes epizodok, jó gondolatok

nem hiányzanak belőle, de meséje s a berendezése sok kicsiszolandót mutat fel.

(—) Jakobi Jakab, jeles színházi karmesterünk jutalomjátékára ma a „Párisi élet”-et adják. A szép tehetségtű karmester kitartó szorgalma, ün-zéstelen buzgalmánál tulajdonítható, hogy operánk és operettünk, nevezetesen pedig a zenekar művészi szempontból itélve, oly kedvező helyzetbe jutott, minőbe jelenleg van. Ajánljuk olvasóink figyelmébe.

(—) Sarolta császárné állapota javul — tes-tileg, de lelkiileg mindig betegbb és betegbb lesz. Már alig vannak tiszta perczei: tébolya csöndes melancholiában ringatja el.

(—) Borzasztó szerencsétlenség történt Bécsben Maximilián utczában e hó 6 kán. Egy épülő-félben levő 4 emeletes ház teteje összeomlott, és 7 rajta dolgozó munkást összezúzott, 10-et pedig megsebesített.

(—) A vízi vadászatok nálunk is megkezdődtek a mezősegi tavakon. Közelebből egy társaság rándult ki a gyekei és katonai tavakra, hol két nap alatt tömördek szárnyas vad esett el.

(—) Tordamegye és Aranyosszék egyesült honvéd-egylete a honvéd-menház és honvéd zenekar javára Tordán az ottani vígadó teremben tánc-vigalmat rendezend e hó 18-án.

(—) A külföldi ügyei gazdasági-egylet ez idén a tavaszi kiállítást apr. 28. 29-én és 30-án tartja meg D. Szt. Mártonban. Az egylet minden gazdát föl hív, hogy jelenjen meg személyesen oda s a tárlatot gazdagítsa küldeményével.

(—) Érdekes kimutatást közöl egyik francia lap, az eddigi francia népszavazásokról, 1793-ban (közválasztás) „igen”-nel szavazott 1.801,918, „nem”-mel 11,610. A 3-dik évi alkotmányra (közválasztás) „igen” volt 1.057,386, „nem” 49,977. 8-dik évi alkotmányra (konzulátus) „igen” 3.911,000, „nem” 9074; 13-dik évi senatus consultum (császárság) „igen” 3.321,675, „nem” 2599. Pótalkmány 1815-ben: „igen” 1.300,000, „nem” 4206. Az 1853 ki alkotmányra: „igen” 7.473,431, „nem” 641,351; 1852-ki senatus consultum: „igen” 7.828,189, „nem” 253,431. Tehát 8-szor volt alkalmazva az igen és nem a legkülönbözőbb alkotmányformákra s mindannyiszor óriási többség mondott „igen”-t.

(—) Mandics János pénzügyi tanácsos, dohánybeváltó felügyelő, az okszerű dohánytermelésről népszerű nyelven kézikönyvet írt.

(—) Becker Hermann lakatos legény az államvaspályai lakatos mthelyben közelebből egy gőzmozdonyhoz tartozó csap összeforrasztásával foglalkozván, a csap felső részébe szívargott víz a megtűzesedés által gőzzé válván, a csapot bírót lemezt a gőz oly erővel lökte ki, hogy Becker fejét egészen szétépte és a 30 lábánál magasabb mthely tetejét kitörve, nagy távolságban esett le.

(—) Különös per és még különösebb ítélet teszi most Nagy Váradon, az ottani lapok szerint, a közbeszéd tárgyat, melylyel Bihar megye „okos birái” halhatatlannították nevüket. Lederer Dávid kereskedő és jószágberlőnek Nagy-Zomlin nevű bérelt pusztáján elfogtak mint mezei kártevőt egy vemhes szamarat, mely, minthogy a füles által okozott kár meg nem térítetett, ki nem adatott a törvény szerint előírt 3 nap után, s mivel a cselédek nem tudták, hogy a törvény úgy kívánja, Bálám állítja be sem jelentetett a bíróságnál. A császi tulajdonosa ugynevezett „gírás-per” indított Lederer Dávid ellen, mely kimenetelig két évig tartott, és melynélfogva felperes a behajtástól számított időtől kezdve mindennapra 3 grát, azaz 12 ezüst frtot kért a visszatartott állatért, mely napi „bonorariumot” Bihar megye polgári törvényszéke oda is ítelt felperesnek, úgy hogy egészen komolyan tartott ítélet szerint Lederer Dávidnak ez idő szerint sem többet, sem kevesebbet nem kellene fizetnie, mint 12,000, mond tizenkétezer osztrák értékű frtot.

KÜLFÖLD.

Páris, april 8. Ollivier miniszter és Jules Janin academicusokká választottak. A ministerium a senatus consultumba egy záradékot fog felvenni, mely szerint a plebiscitum a kamara belegezése nélkül nem fog létesülni. A plebiscitum ideje alatt, mely május elsejével kezdődik tökéletes sajtó- és egyesülési szabadság fog uralkodni.

Hírszerint, husvét-hétfőn történnék egész Franciaországban a plebiscitum kihirdetése, melynek elrendelése a minisztertanácsban 6 szavazattal 5 ellenében fogadtatott el. A kamara tegnapi ülésében Ollivier kijelentette: A kormány meghallgatta a senatus consultum némely pontjai ellen felhozott ellenvetéseket és azokat szorgos megvizsgálás tárgyává teszi. Albufera a napirendterét indítványozza, mely a bizalmi szavazat megszavazásában állana. Ez indítvány 227 szóval 43 ellenében a kamara által elfogadtatott.

A hivatalos lap írja: A barcellonai katonai kormányzó jelenti, hogy 4-én Garciában, Barcellona mellett a katonai sorshuzás alkalmából felállított torlaszok a katonaság által elfoglaltak, mely utóbbi 1 holtat a 9 sebesültet veszített; ez utóbbiak közt 2 tiszt is volt. A fölkelők agyonlőtték a másod-polgármestert, s az első polgármestert megsebesíték. Mindkettő republikánus volt. A Barcellona

